

Historia regionu

Autor: Justyna Kobus

Dzieje regionu są nierozdzielnie związane z historią Wągrowca – u zarania była to osada na wyspie zwanej Prostynią (Prostorzecze), znajdowała się na wyspie między rzekami Wełną, Nielbą i Strugą Gołaniecką. {smoothgallery image=F5603.jpg&title=}Pierwsze wzmianki o Wągrowcu pochodzą z 1381 r. (ówczesny zapis: Wangrovecz). Z dokumentu wynika, że był on już wówczas miastem. Nie wiadomo dokładnie, kiedy zostały nadane Wągrowcowi prawa miejskie, ponieważ nie zachowały się dokumenty lokacyjne. Na pewno było to przed 1381 r. W 1396 r. łeknieńscy cystersi przenieśli siedzibę konwentu do Wągrowca, który od 1797 r. (do czasu kasacji zakonu) był miastem we władzy zakonu. W 1427 r. Władysław Jagiełło nadał Wągrowcowi miejskie prawa magdeburskie. Wiek XVI to czas rozkwitu miasta. Tu w 1540 r. urodził się, a następnie wychował, ks. Jakub Wujek – tłumacz Biblii (1599) na język polski oraz autor przekładu prozatorskiego Psalterza Dawidowego (1594). Czy wiesz, że... Od XV w. w dolinie rzeki Wełny cystersi prowadzili prace melioracyjne, pod koniec w. XIX doprowadziły do skrzyżowania rzeki Wełny z Nielbą. Zjawisko to, zwane bifurkacją, jest stosunkowo rzadkie, a można oglądać je w Wągrowcu. {smoothgallery image=F5605.jpg&title=}Druga połowa XVII w. oznaczała dla Wągrowca stopniowy, ale wyraźny upadek. Wojny szwedzkie, procesy z cystersami oraz klęski żywiołowe i zarazy przyczyniły się do wyludnienia i zniszczenia miasta. Panowanie pruskie sprzyjało osiedlaniu się w mieście ludności niepolskiej, głównie Niemców i Żydów. Do pierwszej połowy XIX w. ludność polska była silnie germanizowana; względną stabilność można było odczuć po kongresie wiedeńskim w 1815 r. W okresie rozbiorów ziemia wągrowiecka znalazła się w zaborze pruskim. W 1799 r. Wągrowiec stał się pruskim miastem królewskim. W drugiej połowie XIX w. znacznie wzrosła liczba ludności w Wągrowcu – przeważała ludność katolicka, przy wzrastającym odsetku ewangelików i żydów. W czasie I wojny światowej polska ludność Wągrowca i okolic była wcielana do armii pruskiej; pozostali planowali akcję wyzwolenczą. Wągrowszczanie wzięli czynny udział w powstaniu wielkopolskim. Już na początku powstania wielkopolskiego Polakom z Wągrowca udało się rozbroić stacjonujących w mieście Niemców. To był dopiero początek walk o niepodległość, w których zginęło – od 1 I 1919 r. do 31 V 1919 r. – 29 synów ziemi wągrowieckiej. {smoothgallery image=F5604.jpg&title=Pomnik Powstańców Wielkopolskich&caption=Pomnik Powstańców Wielkopolskich}W okresie międzywojennym starano się odbudować polską administrację i szkolnictwo. Czasy międzywojnia sprzyjały też rozkwitowi ruchów, ugrupowań i partii politycznych. Niemcy wkroczyli do miasta 6 IX 1939 r. Nazwa miasta została zmieniona i brzmiała Eichenbrück; zniszczono synagogę, ludność polska poddana różnym represjom. Miasto zostało wyzwolone 25 I 1945 r. Wraz z końcem wojny przywrócono polskie nazewnictwo miasta i okolic, wybrano polską władzę oraz rozpoczęto budowę lub rozbudowę fabryk. W 1975 r. Wągrowiec znalazł się w granicach województwa pilskiego; kolejna zmiana administracyjna (1999) przywróciła mu status powiatu w obrębie województwa wielkopolskiego. Gmina została zelektryfikowana krótko po zakończeniu wojny, a w wodę zaopatrywano mieszkańców od 1977 r. do 1999 r.; w latach 1988–2000 założono na terenie gminy telefony. Dane za: Patro Gustawa, Gmina Wągrowiec, Wągrowiec 2000. Patro Gustawa, Wągrowiec – zarys dziejów, Warszawa 1982. Studia i materiały do dziejów Pałuk, t. II, Poznań 1995. Wyrwa Andrzej, Opactwo cysterskie. Łekno–Wągrowiec (1153–1835). Zarys dziejów, Poznań–Wągrowiec 1998. www.wagrowiec.um.gov.pl